

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра історії України

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ В УМОВАХ
ПОЛІТИЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА
(СЕРЕДИНА 50-х – ПЕРША ПОЛОВИНА 60-х рр. ХХ ст.)»**

Виконала: студентка II курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Історія)
Редчук Олена В'ячеславівна

Керівник: **Комарніцький О. Б.**
доктор історичних наук,
доцент кафедри історії України

Рецензент:

Кам'янець-Подільський – 2018 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ I. ІСТОРИОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА.....	6
Розділ II. ЗМІНИ У МЕРЕЖІ ВИШІВ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ. ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКЛАДАЦЬКОГО І СТУДЕНТСЬКОГО СКЛАДУ.....	14
Розділ III. НАВЧАЛЬНА ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	28
3.1. Забезпечення якості підготовки фахівців.....	28
3.2. Участь викладачів та студентів у науково-дослідній роботі.....	47
Розділ IV. ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ТА МАТЕРІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ВИШІВ.....	60
4.1. Діяльність партійних і профспілкових організацій, ідейно-політична, шефська і культурно-масова робота у вишах регіону.....	60
4.2. Матеріально-технічна база, матеріальне становище трудового і студентського колективів вишів.....	73
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	93
ДОДАТКИ.....	105

ВСТУП

Період вітчизняної історії, тісно пов'язаний з ім'ям М. С. Хрущова, часто називають «великим десятиліттям». Проведені у ці роки перетворення охоплювали не лише сфери політики та економіки, але й культуру, науку, освіту та інші галузі духовного життя суспільства. Значення цієї епохи, особливо в області культурного розвитку країни, виходить далеко за межі реформаторської діяльності самого Хрущова. Цей період радикально вплинув на суспільну свідомість, сталася зміна в ідеології, викликаний критикою сталінізму. У роки «відлиги» сформувалось ціле покоління радянської інтелігенції, виховане в дусі критики «деформацій соціалізму». Водночас, у сфері культури виразно проявилися властиві цього часу протиріччя, коли ідеологічні послаблення змінювалися грубим адмініструванням, коли партійні керівники відверто втручалися у процес художньої творчості і наукові пошуки, як і раніше вважаючи, що культура і наука повинні обслуговувати інтереси політики з урахуванням завдань комуністичної «пропаганди».

В умовах вступу СРСР в епоху науково-технічної революції зросла потреба у фахівцях із вищою та середньою спеціальною освітою. При цьому велике значення надавалося розширенню вечірнього та заочного навчання.

На жаль, проблема розвитку вищої освіти у період політичної та економічної лібералізації суспільства ще не знайшла належного висвітлення у наукових працях. Фактично відсутні ґрунтовні синтетичні праці, які б комплексно показали роботу вищих закладів освіти у цей період. Тому перед істориками, вченими-педагогами, постає нелегке завдання заповнити «білу лакуну», пов'язану з об'єктивним і неупередженим відтворенням життя вишів у період «відлиги». Ще більшою мірою це стосується й дослідження освітніх проблем у регіональному розрізі. Нині в українській історіографії немає жодного дослідження, у якому б було зображено освітню палітру того часу. Тому запропоноване нами дослідження є вельми актуальним.

Мета і завдання дослідження. На основі наукового аналізу конкретного історичного матеріалу комплексно і всебічно дослідити діяльність вищих закладів

освіти Хмельниччини в період політичної та економічної лібералізації суспільства у середині 50-х – у першій половині 60-х рр. ХХ ст.

Реалізація мети конкретизується такими завданнями:

- здійснити історіографічний аналіз наукової літератури й з'ясувати ступінь розкриття в ній теми дослідження; охарактеризувати історичні джерела, використані у роботі, та з'ясувати рівень їх репрезентативності;
- встановити зміни, які сталися у мережі вишів Хмельниччини;
- проаналізувати організацію прийому студентської молоді на навчання і показати його особливості;
- показати кількісний склад і фаховий рівень викладачів; охарактеризувати навчальну, методичну і науково-дослідну роботу викладачів і студентів;
- з'ясувати напрямки роботи партійних і комсомольських осередків, громадських організацій, органів студентського самоврядування;
- проаналізувати шефську роботу вишів;
- схарактеризувати навчально-матеріальну базу вишів республіки, рівень життя, побут та дозвілля учасників навчального процесу.

Об'єктом дослідження є система вищої освіти Хмельниччини у роки хрущовської «відлиги».

Предметом вивчення є навчально-виховна, науково-дослідна і громадсько-політична діяльність вишів, їх матеріально-технічна база, побутове, фінансове становище учасників освітнього процесу в умовах політичної та економічної лібералізації суспільства у середині 50-х – у першій половині 60-х рр. ХХ ст.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють 1953-1964 рр. Нижню межу пов'язуємо зі смертю Й. Сталіна у березні 1953 р. Верхня межа визначається відстороненням від влади М. Хрущова і приходом до влади Л. Брежнєва. Десталінізацію було зупинено, а у зв'язку зі святкуванням 20-ї річниці перемоги у німецько-радянській війні почалося звеличення ролі Й. Сталіна як організатора перемоги радянського народу.

Територіальні межі роботи охоплюють територію Хмельницької області в її тогочасних межах. У 1953-1954 рр. область мала назву Кам'янець-Подільської.

Методи досліджень. У процесі виконання роботи було використано низку загальнонаукових методів, у т.ч. аналіз, синтез, індукція та дедукція, методи аналогії і порівняння, діалектичний. Використано також різні спеціально-історичні методи історичного дослідження. Серед них – ретроспективний та історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-типологічний, проблемно-хронологічний, структурно-функціональний, періодизації.

Наукова новизна і теоретичне значення отриманих результатів полягають у комплексному дослідженні змін, які сталися у мережі вишів Хмельниччини, навчальної та науково-дослідної роботи, громадсько-політичного життя, матеріального становища вищих закладів освіти регіону у середині 50-х – у першій половині 60-х рр. ХХ ст.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що фактологічний матеріал, теоретичні обґрунтування, узагальнення і висновки, які містяться у магістерській роботі стануть у нагоді при написанні узагальнювальних праць з історії вищої освіти країни, загалом, і Хмельниччини зокрема; підготовці та розробці спецкурсів з історії України та історії української культури.

Апробація матеріалів роботи. Деякі положення та висновки дисертаційної роботи оприлюднені автором на звітній науковій конференції студентів і магістрантів університету у квітні 2018 р.

Публікації. З теми дослідження здійснено 2 публікації.

Структура роботи визначається змістом проблеми, поставленою метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, 4 розділів, 4 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і літератури (13 сторінок, 155 позицій). Обсяг основного тексту становить 92 сторінки, загальний – 107.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено теоретичне узагальнення і вирішення наукової проблеми, що виявляються у комплексному і всебічному аналізі становища вищих закладів освіти Хмельницької області в умовах хрущовської «відлиги». Використання наукової літератури, наявних архівних джерел, періодики, опублікованих різноманітних документальних збірників, залучення комплексу принципів і загальнонаукових та спеціально-наукових методів історичного пізнання забезпечили виконання поставлених завдань і уможливають такі висновки.

Окремі аспекти даної проблеми досліджували радянські та сучасні українські вчені. Поза їх увагою залишилося ще чимало нез'ясованих питань, пов'язаних з навчальною, науковою і громадсько-політичною діяльністю закладів, їхнім матеріальними становищем.

Упродовж середини 50-х – першої половини 60-х рр. ХХ ст. виші працювали в умовах компартійного режиму, що, звісно, не могло не позначитися на їхній діяльності. Водночас, з приходом до влади М. Хрущова почали здійснюватися важливі політичні і господарські заходи, спрямовані на ліквідацію негативних явищ, пов'язаних зі сталінським режимом. Така обстановка створила передумови до відновлення низки навчальних закладів, зокрема Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту. В обласному центрі було створено Хмельницький загальнотехнічний факультет Українського поліграфічного інститут ім. І. Федорова. Продовжував працювати Кам'янець-Подільський педінститут у складі трьох (на початку 60-х рр. – чотирьох) факультетів. За вказівкою з Центру було зменшено кількість кафедр, що негативно позначилося як на забезпеченні навчального процесу, так і якості знань студентів з іноземних мов, фізичної і спортивної підготовки студентів. Поступово кількісно і якісно зростали викладацькі склади вишів Хмельниччини: 1953 р. якісний рівень кафедр педінституту становив 14,8%, а в 1964 р. – вже 21,7%. Виші поповнювали випускники аспірантури, університетів, запрошеними викладачами, авторитетними вчителями-фахівцями тощо, що призводило до значної плинності кадрів. Влада проводила роботу щодо формування ідеологічно прихильної до неї професорсько-викладацької корпорації, у

зв'язку з чим зверталася увага на ріст у їхньому середовищі партійного прошарку (у 1953 р. комуністами були 15,7% викладачів педінституту, у 1963 р. – 57,1%). Їх зобов'язували навчатися самостійно вивчати твори класиків марксизму-ленінізму, матеріали пленумів ЦК КПРС, партійних з'їздів, брати участь у роботі спецсеминарів, які функціонували в інститутах.

Значну увагу приділяли профорієнтаційній роботі, яка мала різні форми. Так, для забезпечення прийому молоді, яка здобула середню освіту у попередні роки, і працювала у промисловому і сільськогосподарському виробництві, були організовані стаціонарні і заочні підготовчі курси. Крім того, з метою популяризації спеціальностей, за якими велася підготовка фахівців і для залучення до вишів більшої кількості абітури, низку викладачів і лаборантів відряджали у різні регіони. Все ж, незважаючи на значні зусилля, пов'язані з проведенням профорієнтаційної роботи, контингенти новоспечених студентів були нестабільними, хоча кількість заяв хоч і незначно, але зростає. Поступово збільшувалася кількість і поліпшувався контингент студентів, зокрема у педінституті. У сільськогосподарському виші кількість студентів стаціонару зменшилася. Частина студентів через різні причини вибули з інституту, так і не завершивши навчання.

Під домінуючим ідеологічним впливом правлячої комуністичної партії перебувала навчальна робота, політика якої диктувалася необхідністю побудови ідеологічно спрямованого навчального процесу. Через це особлива увага приділялася викладанню суспільно-політичних дисциплін, які визначалися як один із найважливіших шляхів ідейного виховання молоді. Особливий акцент робився на витриманість навчальних планів і програм у більшовицькому дусі, наповненню їх необхідним змістом освітньої, методичної та виховної роботи. Водночас, суттєвим недоліком планів була їхня нестабільність і не продуманість. Переважно навчальні плани виконувалися. Щоправда, в окремих випадках виникали труднощі з їх виконанням. Особливо складно було виконати план у першому півріччі навчального року, оскільки восени студентів залучали до збирання врожаю. У тогочасному тоталітарному суспільстві особлива увага зверталася на політехнічну підготовку студентів, у ході якої студенти опановували систему знань про наукові основи

сучасного виробництва, набували навичок поводження з найуживанішими засобами праці, формували та розвивали свої технічні здібності та творчого ставлення до праці. Прикметною рисою того часу було те, що окремі семінарські заняття проводилися на виробництві, де, зокрема, практично засвоювали хрущовські новації, серед яких особливе місце належить впровадженню на підприємствах господарського розрахунку. Практикували проведення екскурсій на підприємства міста, машинно-тракторні станції і колгоспи. Значну роль у професійно-педагогічній підготовці майбутніх вчителів відігравала педагогічна практика, яку спочатку проходили студенти III-IV курсів, а з кінця 50-х рр. педпрактику ще й першо- та другокурсники. Частина студентів працювали піонервожатими. Окрім педагогічної студенти проходили ще й виробничу практику на підприємствах, після проходження якої студентам присвоювали робітничі професії за однією або двома спеціальностями. Виробничу практику відбували і студенти сільськогосподарського інституту, у ході якої вони набували виробничих навичок і закріплювали на практиці теоретичні знання. Викладачі і студенти дотримувалися трудової дисципліни, стабільним був показник абсолютної успішності студентів.

Навчально-методична робота була спрямована на подальше поліпшення навчально-виховної роботи, на піднесення теоретичного рівня лекційних, практичних, семінарських і лабораторних занять, на допомогу молодим викладачам у підвищенні їхнього науково-методичного рівня. Викладачі педінституту надавали значну теоретичну і методичну допомогу вчителям області, особливо після запровадження вивчення у школах суспільствознавства. Викладачі сільськогосподарського інституту проводили агрономічну пропаганду знань, нових відкриттів серед колгоспників, підвищували кваліфікацію керівних кадрів.

Щорічно випускники поповнювали ряди учителів та аграріїв Хмельниччини. Серед них були і особи, які виявляючи високу громадську свідомість, їхали працювати далеко за межі України.

Неоднозначною була науково-дослідна та дослідно-експериментальна робота. З одного боку, щороку збільшувалася кількість представників професорсько-викладацького складу, які займалися науково-дослідною роботою (щоправда, з 1962-

1963 н.р. їхня кількість суттєво зменшилася). Зросла кількість викладачів, які готували докторські і кандидатські дисертації, монографічні дослідження, навчально-методичні посібники і методичні поради, статті, частина з яких вийшла у престижних наукових збірниках, журналах. З іншого боку, загальна кількість праць викладачів вишів була незначною. Виші почали видавати збірники наукових праць. У 1953-1962 рр. опублікували 12 томів «Наукових записок Кам'янець-Подільського державного педінституту». У сільськогосподарському інституті перший збірник вийшов у 1957 р. У першому з цих вишів у 1955 р. відбулася перша звітна наукова конференція (сесія) викладачів, а в сільськогосподарському інституті – у 1957 р. До наукової роботи залучали обдаровану студентську молодь. НДРС переважно зосереджувалася у наукових гуртках, робота у яких сприяла формуванню у молоді наукового методу пізнання, творчого підходу та оволодіння науками, відповідального ставлення до навчання, самостійності в роботі.

У роки хрущовської «відлиги» політичним курсом партії оголосили боротьбу за утвердження демократичних принципів у всіх сферах життя, ліквідацію спадщини сталінізму. Водночас, у реалізації цієї політики керівництво держави виявило не-послідовність. Практично частковий відхід від сталінізму, який відбувався у цей період, не змінив тоталітарної суті суспільного ладу. Особливо яскраво це проявилось у діяльності вишів, де, як і в попередні роки у пріоритеті були формування комуністичної свідомості студентів, виховання у них основ марксистсько-ленінського світогляду. Значне місце в політико-виховній роботі серед студентів посідали організація і проведення політінформацій, бесід, лекцій, диспутів, тематичних зборів, зустрічей із знаними людьми, інтернаціональних вечорів й тижнів союзних республік. Проводилися бесіди з питань «Морального кодексу будівника комунізму». Викладачі та студенти брали участь в підготовці та проведенні виборів у місцеві ради депутатів трудящих. Для нав'язування молоді марксистсько-ленінської ідеології працювали осередки КПУ та ЛКСМУ. Найбільшою громадською організацією вишів були профспілки, які відстоювали інтереси студентства. Важливу роль в ідеологічній роботі відігравала інститутська преса. У педінституті публікували багатотиражну газету «Радянський студент»,

центральне місце у якій належало питанням ідеологічного виховання. Значного поширення набули зв'язки студентів з молоддю підприємств міста і колгоспів району. Важливим заходом вироблення у студентів навичок організації і проведення виховної та культурно-масової роботи були тематичні вечори відпочинку, на яких викладачі виступали з доповідями чи лекціями.

Потуги партійних, комсомольських осередків вишів, профспілкових організацій, які теж брали на себе ідеологічні функції, були не завжди ефективними, а тому серед студентства мали місце поодинокі випадки антирадянських настроїв, поширення ідей «шістдесятників»..

Багато уваги приділяли естетичному вихованню студентів, яке проводилася через студентський клуб, в рамках діяльності якого студенти у вільний від навчання час займалися сценічною діяльністю, різними видами спорту, туризмом тощо. Студенти мали можливість вдосконалювати свою майстерність у різноманітних творчих гуртках, студіях тощо. Серед них – студентський театр епіграм, мініатюр, пародій (СТЕМП), інститутська команда КВК, які могли творити лише в умовах лібералізації суспільства. Згодом через державну політику цензури вони припинили своє існування. Гучну славу мала художня самодіяльність, важливе місце у якій належало творчим колективам. В інститутах для студентів демонструвалися щотижня науково-популярні і художні кінокартини, організовували колективне відвідування кіно, театру з наступним обговоренням переглянутих вистав, кінокартин. Значне місце було відведено фізкультурній і спортивно-масовій роботі. У вишах працювали спортивні секції, організовували спортивно-масові змагання. Деякі студенти-спортсмени здобували перемоги на міжнародних, всесоюзних і республіканських змаганнях.

Владні органи декларували свою постійну турботу про розвиток навчально-матеріальної бази інститутів. Виші використовували різні шляхи для розширення навчальних площ. Зі збільшенням кількості студентів питання забезпечення вишів навчальними приміщеннями загострилося. Поступово формувалися спортивні бази. Зокрема, педінституту передали стадіон, який було реконструйовано методом народної будови. Водночас, недостатніми були площі спортзалів. Щороку зростала

кількість кабінетів і лабораторій. Це дало змогу значно покращити викладання окремих дисциплін, піднести науково-практичний рівень лабораторно-практичних робіт студентів. Поступово зростала матеріальна база навчально-дослідного господарства сільгоспінституту. Велася цілеспрямована робота щодо формування бібліотечного фонду. У 1958 р. книгозбірня педінституту стала найбільшою в області. Значну частину студентів у позанавчальний час залучали до суспільно-корисної праці. Вони працювали на будівельних майданчиках Казахстану та Тюменської області, на ланах південних областей України, освоєнні цілинних земель в Казахстані, надавали практичну допомогу колгоспам регіону, виконували роботи щодо озеленення міста. Складно було забезпечити студентів гуртожитками, у яких спостерігалось велике перенаселення. Незадовільними були побутові (особливо квартирні) умови частини викладачів. Не вирішеним було питання і з харчуванням студентів, оскільки пропускна спроможність їдалень була дуже низькою. Тому молодь змушена була користуватися послугами міської студентської їдальні. Навчальні корпуси утримувалися в належному порядку самими студентами шляхом запровадження самообслуговування. Фінансову основу життя студентства часто складала стипендія. Особливу увагу звертали на матеріальне забезпечення контингенту I-II курсів, оскільки тут 80% складала молодь, яка прийшла на навчання з виробництва або була демобілізована з лав радянської. Певна увага приділялася дозвіллю і відпочинку студентів. Зокрема, молодь педінституту мала можливість відпочивати у спортивно-оздоровчому таборі «Юність». Тим, кому це було необхідно, надавали путівки на лікування в кращих санаторіях та курортах країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Неопубліковані джерела

1. Державний архів Хмельницької області

Ф. Р. 195. Кам`янець-Подільський сільськогосподарський інститут

1. Оп. 3. Спр. 48. Протоколи ученого совета. 22 сентября 1955 г. – 7 декабря 1956 г.
2. Оп. 3. Спр. 65. Протоколы ученого совета. 1957 г.
3. Оп. 3. Спр. 72. Краткий отчет по результатам научно-исследовательской работе Каменец-Подольского сельскохозяйственного института за 1957 год. 1957 г.
4. Оп. 3. Спр. 78. Протоколы ученого совета за 1958 год. 1958 г.
5. Оп. 3. Спр. 89. Протоколы совета института за 1959 год. 1959 г.
6. Оп. 3. Спр. 103. Протоколы совета института. 14 января – 20 декабря 1960 г.
7. Оп. 3. Спр. 116. Науковий звіт за 1962 р. 1962 р.
8. Оп. 3. Спр. 167а. Отчёт о научно-исследовательской работе Каменец-Подольского сельскохозяйственного института за 1963 год. 1963 г.
9. Оп. 3. Спр. 182. Справки о научно-исследовательской работе и помощи производству кафедр Каменец-Подольского сельскохозяйственного института за первое полугодие 1959 года. 1959 г.
10. Оп. 3. Спр. 183. Статистические отчеты института. 26 сентября 1959 г. – 26 сентября 1960 г.
11. Оп. 3. Спр. 186. Отчёты агрономического и зоотехнического факультетов об учебно-воспитательной и научно-исследовательской работе за 1960-1961 уч. год. 1960-1961 гг.
12. Оп. 3. Спр. 205. Отчёт об учебной, воспитательной и научно-исследовательской работе института за 1962-1963 уч. год. 1962-1963 гг.
13. Оп. 3. Спр. 217. Отчёт об научно-исследовательской работе Каменец-Подольского сельскохозяйственного института за 1964 год. 1964 г.

Ф. Р. 302. Кам`янець-Подільський педагогічний інститут

14. Оп. 7. Спр. 147. Годовой отчет о работе института за 1952-1953 учебный год. Август 1953 г.

- 15.Оп. 7. Спр. 148. Отчёт института о научно-исследовательской работе в 1953 году. 7 декабря 1953 г. – 5 февраля 1954 г.
- 16.Оп. 7. Спр. 154. Протоколы заседаний учёного совета института. 14 января 1953 г. – 17 декабря 1953 г.
- 17.Оп. 7. Спр. 176. Отчёт института о научно-исследовательской работе за 1954 год. 1954 г.
- 18.Оп. 7. Спр. 192. Отчёт о работе института за 1954-1955 учебный год. Август 1955 г.
- 19.Оп. 8. Спр.54. Протоколы заседаний совета института. 27 февраля 1956 г. – 30 ноября 1956 г.
- 20.Оп. 8. Спр. 62. Отчёт института о работе в 1955-1956 учебном году. 1956 г.
- 21.Оп. 8. Спр. 83. Отчёт о деятельности института за 1957-1958 учебный год. 1958 г.
- 22.Оп. 8. Спр. 99. Отчёт о деятельности института за 1958-1959 учебный год. 1959 г.
- 23.Оп. 8. Спр. 112. Отчёт о деятельности института за 1959-1960 учебный год. 1960 г.
- 24.Оп. 8. Спр. 201. Статистический отчёт института за 1961 год. Ноябрь-декабрь 1961 г.
- 25.Оп. 8. Спр. 209. Статистический отчёт института за 1962 год. Январь 1961 г.
- 26.Оп. 8. Спр. 217. Статистический отчёт института за 1963 год. Январь-декабрь 1963 г.
- 27.Оп. 8. Спр. 224. Статистический отчёт института за 1964 год. Январь 1965 г.
- 28.Оп. 8. Спр. 233. Статистический отчёт института за 1965 год. Январь 1966 г.
- 29.Оп. 8. Спр. 234. Отчёт о научно-исследовательской работе института за 1959 год. Январь 1960 г.
- 30.Оп. 8. Спр. 240. Протоколы заседаний совета института за 1961 год. 1961 г.
- 31.Оп. 8. Спр. 244. Отчёт об учебно-воспитательной работе института за 1960-1961 учебный год. Июль 1961 г.

- 32.Оп. 8. Спр. 254. Протоколи засідань совета інститута за 1962 год. Янвaрь-декабрь 1962 г.
- 33.Оп. 8. Спр. 259. Отчѐт об учебно-воспитательной работе інститута за 1961-1962 учебный год. Август 1962 г.
- 34.Оп. 8. Спр. 268. Протоколи засідань совета інститута за 1963 год. Янвaрь-декабрь 1963 г.
- 35.Оп. 8. Спр. 275. Отчѐт об учебно-воспитательной работе інститута за 1962-1963 учебный год. Август 1963 г.
- 36.Оп. 8. Спр. 285. Протоколи засідань совета інститута. 1964 г.
- 37.Оп. 8. Спр. 293. Отчѐт об учебно-воспитательной работе інститута за 1963-1964 учебный год. Сентябрь 1963 г. – июнь 1964 г.
- 38.Оп. 8. Спр.294. Отчѐт о научно-исследовательской работе інститута за 1963 год. Янвaрь 1964 г.
- 39.Оп. 8. Спр. 304. Протоколи засідань совета інститута за 1965 год. Сентябрь-декабрь 1965 г.
- 40.Оп. 8. Спр. 311. Отчѐт об учебно-воспитательной работе інститута за 1964-1965 учебный год. Сентябрь 1964 г. – июнь 1965 г.
- 41.Оп. 8. Спр. 312. Отчѐт о научно-исследовательской работе інститута за 1965 год. Янвaрь 1966 г.

Ф. Р. 6151. Хмельницький інститут побутового обслуговування

- 42.Оп. 1. Спр. 2. Протоколи засідань совета інститута. 6 декабря 1963 г. – 3 июля 1965 г.

2. Відомчий архів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

- 43.Звіт про науково-дослідну роботу викладачів інститута за 1964 р.
- 44.Звіт про навчально-виховну роботу інститута за 1968-1969 н.р.

Опубліковані документи і матеріали, періодична преса

- 45.Активістам багатотиражки // Радянський студент. Кам'янець-Подільський, 1960. 10 травня.

- 46.Александрович З., Лепьохіна А., Шудрова А., Гадамська Є. На цілину! // Радянський студент. 1961. 4 квітня.
- 47.Бахмат М. Семен Сербін // Подолянин. Кам'янець-Подільський, 2000. 15 грудня.
- 48.В час літніх канікул... // Радянський студент. 1959. 11 квітня.
- 49.Випускники одержали призначення // Радянський студент. 1960. 30 квітня.
- 50.18 путівок на курорти // Радянський студент. 1959. 1 вересня.
- 51.Галицький В. Пройдемося по гуртожитку... // Радянський студент. 1962. 20 грудня.
- 52.Григоренко О. По путівках профспілки // Радянський студент. 1958. 1 вересня.
- 53.Григоренко О. ХТПО – ХТІ – ТУП: їм усім – 30 літ // Подільські вісті. Хмельницький, 1997. 30 вересня.
- 54.Гула А. Перша науково-технічна (конференція загально технічного факультету, присвячена 20-річчю з дня визволення Хмельниччини від німецько-фашистських загарбників) // Радянське Поділля. 1964. 21 березня.
- 55.Гуменюк В. Звітує профбюро історико-філологічного // Радянський студент. 1959. 24 вересня.
- 56.Гедзь О. XVIII профспілкова конференція // Радянський студент. 1961. 30 листопада.
- 57.Дрікер І. Налагодити роботу їдальні // Радянський студент. 1962. 8 березня.
- 58.Дрікер І. Свій табір здоров'я це дуже добре // Радянський студент. 1962. 3 квітня.
- 59.Завальнюк О. М., Комарніцький О. Б. До історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: довідк.-статистич. матер. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2011. 112 с.
- 60.Звітує профком//Радянський студент. 1961. 4 квітня.
- 61.Каньоса П. С. Педагогічний факультет відзначив 40-річчя // Кам'янець-Подільський вісник. Кам'янець-Подільський, 2000. 3 жовтня.
- 62.Книш З. Біографія вузу – історія держави і народу // Хмельниччина. Хмельницький, 1998. 23 жовтня.

63. Комітет комсомолу закликає // Радянський студент. 1960. 13 лютого.
64. Копилов А. О. З когорти подвижників // Край Кам'янецький. Кам'янець-Подільський, 1997. 16, 23 вересня.
65. Косовська Л. Наша Марічка // Радянський студент. 1964. 8 березня.
66. Краєвська Г. Стипендія імені вождя // Радянський студент. 1963. 18 квітня.
67. Краєвська Г. Студія «Філолог» // Радянський студент. 1961. 26 травня.
68. Круглов С. Літературний вечір // Радянський студент. 1960. 30 листопада.
69. Левицький Є. З любов'ю до дітей // Радянський студент. 1961. 1 вересня.
70. Ми вимагаємо // Радянський студент. 1961. 18 лютого.
71. На огляді молодих талантів // Радянський студент. 1961. 14 квітня.
72. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: бібліографічний покажчик / [уклад.: О. В. Веселовська, Т. М. Опря, В. М. Пархоменко]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. 172 с.
73. Не посоромимо учительської честі // Прапор Жовтня. Кам'янець-Подільський, 1962. 9 жовтня.
74. Ось так ми ростемо // Радянський студент. 1963. 12 вересня.
75. Перші п'ять років. Становлення та розвиток Технологічного університету Поділля (1962-1967 рр.): зб. док. і матер. / [упоряд. І. Х. Ткачук. Ю. С. Земський]. Хмельницький: ТУП, 2002. 236 с.
76. Пестун М. В клубі «Дружба» // Радянський студент. 1961. 18 лютого.
77. Підвищити якість стіннівок // Радянський студент. 1961. 17 листопада. С.1.
78. Положення про огляд художньої самодіяльності Кам'янець-Подільського педагогічного інституту // Радянський студент. 1961. 18 лютого.
79. Полозова Л. Це здорово, корисно, приємно // Радянський студент. 1959. 7 березня.
80. Премії за кращі роботи // Радянський студент. 1961. 18 лютого.
81. Про участь комсомольців Кам'янець-Подільського педінституту в виконанні січневого Пленуму ЦК КПРС (1961 р.) та їх Пленуму ЦК ВЛКСМ // Радянський студент. 1961. 30 червня. С.1

- 82.Ростикус Р. Роки. Вуз. Люди // Радянський студент. 1963. 4 червня.
- 83.Сазонов Б. Рік спортивний // Радянський студент. 1964. 31 грудня.
- 84.Семиліт М. Школа талантів // Радянський студент. 1967. 15 червня.
- 85.Сільськогосподарський інститут у Кам'янці-Подільському // Прапор Жовтня. 1955. 6 лютого.
- 86.Склад новообраного комсомольського комітету // Радянський студент. 1963. 28 листопада.
- 87.Солопчук М. С. Сторінка факультету фізвиховання // Студентський меридіан. 1999. 20 жовтня.
- 88.Студенти заповнюють аудиторії (загальнотехнічний факультет) // Радянське Поділля. 1964. 21 березня.
- 89.Суровий А. Ф. Так починався «СМ» // Студентський меридіан. 2003. 30 серпня.
- 90.Хапіцький М. На кошти профспілки // Радянський студент. 1960. 1 вересня.
- 91.Хіміч В. Першотравневий конкурс стіннівок // Радянський студент. 1961. 12 травня.
- 92.Хмельницький загальнотехнічний факультет // Прапор Юності. Хмельницький, 1962. 15 липня.
- 93.Хмельницькому національному університету – 54 роки // Проскурів. Хмельницький, 2016. 13 жовтня.
- 94.Хроніка комсомольського життя // Радянський студент. 1961. 31 листопада.
- 95.Це наш обов'язок // Радянський студент. 1962. 20 лютого.
- 96.Шостакевич С. Наш внесок // Радянський студент. 1963. 31 січня.
- 97.Щербина Л. Від перших... до першої // Фортеця. 1998. 27 лютого.
- 98.Щоб стати повноцінним педагогом // Радянський студент. 1961. 7 листопада.
- 99.Як вам сподобалось відпочивати у студентському таборі // Радянський студент. 1961. 1 вересня.

Монографії, книги, брошури, статті, тези

100. Алещенко М. І. Підготовка кадрів Кам'янець-Подільським сільськогосподарським інститутом в 1960-х – 1980-х рр. // Поділля і Волинь у

- контексті національного відродження: наук. зб. Хмельницький, 1995. С. 183-186.
101. Алещенко М. І. Підготовка кадрів Кам'янець-Подільським сільськогосподарським інститутом в другій половині 1950-х – 1980-х рр. // АCADEMIA на пошану професора Леоніда Антоновича Коваленка. Кам'янець-Подільський, 1997. Т. 1. С. 209-212.
102. Алещенко М. І. Світочі аграрної науки і освіти Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту (1960-1980 рр.) // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський, 2002. Т. 2. С. 205-210.
103. Алещенко М. І. Семен Сергійович Сербін // Матеріали ІХ Подільської історико-краєзнавчої конференції. Кам'янець-Подільський, 1995. С. 397-398.
104. Алещенко М. І., Гикавий І. С. Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут в середині 1950-х – 1990-х роках // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський, 1998. Т. 1. С. 150-158.
105. Алещенко М. І., Гораш О. С., Романюк В. Г. Гаврило Євтихійович Усик // Духовні витоки Поділля: творці історії краю: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. Хмельницький, 1994. Ч. 1. С. 328-330.
106. Артикуца Н., Гончаров В., Суровий А. Михайло Якимович Брицин // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003. Т. 1. С. 580-589.
107. Баженов Л. В. Іон Ізраїлевич (Срулевич) Винокур // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003. Т. 1. С. 67-80.
108. Бахмат М., Алещенко М. Подільський державний аграрно-технічний університет. Кам'янець-Подільський, 2005. 264 с.
109. Винокур І. С. Олександр Дмитрович Степенко // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003. Т. 1. С. 439-441.

110. Винокур І. С. Петро Федорович Щербина // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіум, 2003. Т. 1. С. 541-549.
111. Гаврищук А. П. Іван Вікторович Івах // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіум, 2003. Т. 1. С. 157-163.
112. Гаврищук А. П. Іван Федорович Слизький // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіум, 2005. Т. 2. С. 461-472.
113. Гаврищук А. П. Іван Юхимович Гнатенко // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіум, 2003. Т. 1. С. 102-109.
114. Гладкий Я. М. Інститут заочного та дистанційного навчання // Ректор Радомир Сілін. Хмельницький, 2001. С. 34-37.
115. Григоренко О. П. Хмельницький національний університет в особах [ректори] // Духовні витоки Поділля: педагоги в історії краю: матер. всеукр. наук.-практ. конф. Хмельницький, 2013. С. 56-65.
116. Дубінський В. А. Борис Омелянович Одінцов // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіум, 2003. Т. 1. С. 776-779.
117. Завальнюк О. М. Історичний факультет Кам'янець-Подільського педінституту // Наукові праці історичного факультету [Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту]. Кам'янець-Подільський, 1995. Т. 1. С. 5-16.
118. Завальнюк О. М., Комарніцький О. Б. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (1918-2012 рр.): іст. нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012. 340 с.
119. Завальнюк О. М., Комарніцький О. Б. Студенти Кам'янець-Подільського педінституту: ідеологічна, фахова і практична підготовка до роботи в школі в завершальний період радянської державності (1961-1991 рр.)

- // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський, 2015. Т. 22. С. 125-162.
120. Іван Степанович Зеленюк // Завальнюк О. М., Комарніцький О. Б., Стецюк В. Б. Минуле і сучасне Кам'янця-Подільського: політики, військові, підприємці, діячі освіти, науки, культури й медицини: іст. нариси. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2007. Вип. 2. С. 256-262.
121. Кам'янець-Подільський державний університет: минуле і сьогодення. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003. 408 с.
122. Каньоса П. С., Суровий А. Ф. Педагогічний факультет Кам'янець-Подільського національного університету: минуле і сьогодення. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 196 с.
123. Коваленко Л. А. Историография Украины // Очерки исторической науки в СССР / Под ред. М. В. Нечкиной (гл. ред.), М. Н. Тихомирова, С. М. Дубровского и др. Москва: изд-во АН СССР, 1960. Т. II. С. 693-715.
124. Коваленко Л. А. Конспект лекцій з української історіографії ХІХ ст. (На правах рукопису). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. пед. ін-т, 1964. 88 с.
125. Коваленко Л. А. Кризис феодально-крепостнической системы. Развитие капитализма и подъем национально-освободительной борьбы // Очерки новой и новейшей истории Венгрии. Москва: изд-во соц.-эк. лит., 1963. С. 62-93.
126. Коваленко Л. А. Революция 1848-1849 гг. // Очерки новой и новейшей истории Венгрии. Москва: изд-во соц.-эк. лит., 1963. С. 94-115.
127. Комарніцький О. Б., Моштак М. В. Профспілкова організація студентів, аспірантів та докторантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: іст. нарис. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2009. 216 с.
128. Копилов С. А., Газін В. В. Історичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету: іст. нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 76 с.

129. Литвин В. М. Україна у другому повоєнному десятилітті (1956-1965). Київ: вид. дім «Лі-Терра», 2004. 272 с.
130. Литвин В. М. Україна у першому повоєнному десятилітті (1946-1955). Київ: вид. дім «Лі-Терра», 2004. 464 с.
131. Лозовий В. С., Щирба В. С. Фізико-математичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету: іст. нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 116 с.
132. Лук'яненко О. В Політехнізація вищої педагогічної школи доби «відлиги» // Придніпровські соціально-гуманітарні читання: Матеріали Запорізької сесії І Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 11 квітня 2012 р): у 4-х частинах. Д.: ТОВ «Інновація», 2012. Ч.1. С.71-77.
133. Магден М. Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут // Наукові записки Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту: історико-філологічний факультет / [редкол.: І. С. Зеленюк (відп. ред.), Є. М. Гінзбург, В. Я. Горошко та ін.]. Київ: Рад. шк., 1953. С. 3-9.
134. Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917-1985 рр.). Київ: Либідь, 1992. 196 с.
135. Маркітантов Ю. О., Стецюк В. Б. Факультет української філології Кам'янець-Подільського національного університету: іст. нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 120 с.
136. Марчишина А. А., Олійник С. В. Факультет іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету: іст. нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 52 с.
137. Народное образование УССР. К., 1988. 350 с.
138. Пархоменко В. М. З історії бібліотеки Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський, 1998. Т. 1. С. 59-65.
139. Педагогічний: віхи розвою: іст. нарис /відп. за вип., упоряд. П. С. Каньоса. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. 204 с.

140. Полікарп Іванович Свідер. Книга педагогічної слави України: URL: <http://kps-ua.net/2010/khmelnicka/svider-polikarp-ivanovich>
141. Політехнічне навчання URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Політехнічне_навчання
142. Прокопчук В. С., Філінюк Л. Ф. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розквіту: іст. нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 284 с.
143. Семен Сергійович Сербін // Завальнюк О. М., Комарніцький О. Б., Стецюк В. Б. Минуле і сучасне Кам'янця-Подільського: політики, військові, підприємці, діячі освіти, науки, культури й медицини: іст. нариси. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2007. Вип. 2. С. 282-286.
144. Солопчук М. С., Комарніцький О. Б. Ігор Євдокимович Турчин // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003. Т. 1. С. 745-748.
145. Солопчук М. С., Комарніцький О. Б. Факультет фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (1949-2008 рр.): іст. нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 164 с.
146. Суровий А. Ф. Катерина Савівна Баценко // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2005. Т. 2. С. 22-29.
147. Суровий А. Ф. Токар Йосип Іванович // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003. Т. 1. С. 652-656.
148. Тонкочеев Г. А. Из истории Каменец-Подольского сельскохозяйственного института // Сборник научных трудов Каменец-Подольского сельскохозяйственного института. Каменец-Подольский, 1957. Т. 1. С. 3-8.
149. Українська культура у роки хрущовської «відлиги». «Шістдесятники» у культурі URL: <https://studfiles.net/preview/5725429/page:50/>

150. Філінюк А. Г. Життя, віддане справі: трудова, громадська та науково-педагогічна діяльність Івана Степановича Зеленюка: іст. нарис. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. 332 с.
151. Філінюк А. Г. Іван Степанович Зеленюк // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003. Т. 1. С. 141-156.
152. Філінюк А. Г. Леонід Антонович Коваленко // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003. Т. 1. С. 168-184.
153. Хмельницький національний університет URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Хмельницький_національний_університет
154. Цвіянович М. Д. Піонерське свято як одна з традиційних форм комсомольської роботи в Кам'янець-Подільському педінституті // Тези доповідей на звітній науковій сесії кафедр інституту за 1965 р. / [редкол.: І. В. Івах (відп. за вип.), С. І. Білецький, В. П. Житкевич та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. друк. ім. Леніна, 1966. С. 41-43.
155. Яшкова О. А., Яшков В. П. Віталій Пилипович Житкевич // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2008. Т. 3. С. 153-164.